

Силабус курсу ОСНОВИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Освітньо-професійна програма «Логопедія»
Дні занять: згідно розкладу
Консультації: середа 14.20 - 17.40 год. очно в ауд.72.,
Рік навчання: II, Семестр: IV
Кількість кредитів: 4
Мова викладання: українська
Форма контролю: залік

Керівник курсу:	к. п. н, викладач кафедри педагогіки та менеджменту освіти, керівник інклюзивно-ресурсного центру ТНПУ ім. В. Гнатюка Удич Зоряна Ігорівна
Контактний телефон викладача	+38 067 710 0675
Е-mail викладача:	u-z@tnpu.edu.ua
Формат дисципліни:	нормативна
Обсяг дисципліни:	Кредити ЄКТС: 4 (120 год.)

Опис дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи інклюзивної освіти» є оволодіння бакалаврами професійними компетентностями, які забезпечують ефективне виконання ними функціональних обов'язків у закладах освіти з інклюзивним навчанням.

Зокрема, дана дисципліна забезпечує ознайомлення студентів із філософією, категоріальним апаратом та нормативно-правовою базою інклюзії, реалізацією інклюзивних принципів в освітній сфері, надання додаткових освітніх послуг; формує усвідомлене розуміння засад організації інклюзивної форми навчання та готовності працювати у нових умовах; сприяє формуванню навичок та досвіду роботи в команді психолого-педагогічного супроводу здобувача освітніх послуг та його сім'ї, укладання індивідуального плану розвитку, реалізації різних технологій навчання та оцінки результатів едукативного процесу, співпраці із суспільними та державними інституціями із забезпечення інклюзивності освітнього середовища; виробляє практичні уміння здійснювати аудит та адаптацію й модифікацію змісту, форм та методів навчання, предметно-просторового оточення; поглиблює уміння спілкування із людьми з різними комунікативними можливостями, а також здійснення науково-дослідної діяльності у сфері інклюзії, проведення аудиту закладу освіти на предмет відповідності принципам освіти та стратегування його подальшого інклюзивного розвитку.

Вивчення навчальної дисципліни «Основи інклюзивної освіти» забезпечує досягнення здобувачами результатів навчання, у яких буде виявлено:

Структура курсу

№	Години лек./сем.	Тема	Результати навчання	Види завдань
Змістовий модуль 1. <i>Методологічні та законодавчо-нормативні засади інклюзивної освіти.</i>				
1.	2/2	Філософія інклюзії в освіті.	Знати складові філософії інклюзії та моделі інвалідності; надавати визначення основним термінам та поняттям інклюзії та інклюзивної освіти; обґрунтовувати принципи інклюзії; порівнювати спеціальну та інклюзивну освіту; визначати переваги та основні перешкоди і бар'єри у впровадженні інклюзивної освіти; знати; визначати особливості соціалізації особистості із особливими освітніми потребами; визначати обов'язкові складові філософії та культури закладу з інклюзивної формою навчання, обґрунтовувати складові моделі інклюзивної освіти; реалізовувати на практиці етикет взаємодії із людьми з різними комунікативними можливостями	Питання, презентації, робота у групах, практичні завдання, тести
2.	2/2	Механізми забезпечення інклюзивної освіти у міжнародному та національному законодавстві.	Орієнтуватися в історії міжнародної політики та законодавства щодо осіб з інвалідністю, недискримінаційного підходу; знати нормативно-правову базу української системи інклюзивної освіти, технологію використання Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків в освіті для визначення особливих освітніх потреб дитини; характеризувати мережу закладів освіти для дітей з особливими освітніми потребами; визначати шляхи застосування зарубіжного досвіду інклюзивної освіти; особливості впровадження інклюзії у різні типи закладів освіти в Україні; структурні компоненти інклюзивного освітнього середовища.	Питання, презентації, обговорення, практичні завдання, аналіз документів, тести
Змістовий модуль 2. <i>Організація інклюзивного освітнього процесу.</i>				
3.	2/2	Комплексна діагностика дитини в інклюзивно-ресурсному центрі	Визначати зміст понять: «інклюзивне освітнє середовище», «інклюзивне навчання», «маломобільні категорії населення», «особа з інвалідністю», «дитина з інвалідністю», «здобувач із особливими освітніми потребами» Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей; уміти обґрунтовувати категорії осіб із особливими освітніми потребами, визначати маломобільні групи населення; орієнтуватися у типах та видах порушення розвитку особистості, відхилень від норми стану здоров'я, групах інвалідності; уміти визначати типи освітніх труднощів, ступені їх прояву та визначати рівень підтримки здобувача освіти із особливими освітніми потребами; знати особливості застосування ліцензійних методик комплексного діагностування дитини в системі інклюзивно-ресурсного центру: WISC IV, Leiter-3, PEP-3, Conners 3, SAFA та оформлення висновку ІПЦ.	Питання, презентації, обговорення, практичні завдання, аналіз документів, тести

4.	1/1	Командна робота фахівців інклюзивної освіти.	Визначати зміст поняття «інклюзивна компетентність»; знати зміст роботи, склад та функції команди психолого-педагогічного супроводу, інклюзивно-ресурсного центру; уміти працювати в команді супроводу, впливати на процеси командотворення, дотримуватися принципів роботи команди психолого-педагогічного супроводу здобувача із особливими освітніми потребами; знати специфіку асистентського супроводу у системі інклюзивної освіти; уміти визначати відмінності функцій асистента учителя, асистента дитини; уміти працювати в команді психолого-педагогічного супроводу, з представниками громади, іншими фахівцями.	Питання, презентації, робота у групах, обговорення, інтерактивні технології, дискусія
5.	1/1	Учитель-логопед у системі інклюзивної освіти	Знати вимоги, функціональні обов'язки та завдання логопеда у команді супроводу здобувача освіти із особливими освітніми потребами; уміти визначати умови, які сприяють успішності корекційної логопедичної роботи; оволодіння знаннями про техніки мовлинневого оцінювання в здобувача з особливими освітніми	
6.	2/2	Батьки як члени команди фахівців інклюзивного класу/групи: співпраця та обов'язки.	Знати обов'язки та права батьків отримувача освітніх послуг із особливими освітніми потребами, потенціал батьків у наданні якісних освітніх послуг; уміти налагоджувати ефективну взаємодію із батьками, визначати можливі бар'єри в ефективній співпраці батьків та закладу освіти; визначати різні типи сімейного виховання та ролі дитини із інвалідністю у власній родині, соціально-психологічні особливості сімей із дітьми з особливими потребами, основні типи сприйняття батьками порушень фізичного чи психічного розвитку	Питання, презентації, обговорення, робота у групах, практичні завдання, кейси, тести
7.	2/2	Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів. Додаткові освітні послуги в освітньому середовищі.	Знати визначення, складові та реалізацію курикулуму; визначати зміст індивідуального навчального плану та програми; вміти реалізовувати вимоги до укладання індивідуальної програми розвитку. Знати про зміст, умови та принципи та завдання психолого-педагогічних, корекційно-реабілітаційних послуг; визначати рівні та етапи надання додаткових освітніх послуг; уміти характеризувати різні види психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових занять	Питання, презентації, обговорення, робота у групах, практичні завдання, тести
8.	2/2	Адаптації та модифікації в освітньому	Адаптації та модифікації: поняття та підстави для реалізації. Види адаптацій та модифікацій. Завдання щодо адаптації освітньої програми.	Питання, презентації, обговорення,

9.	2/2	Технології навчальних занять в інклюзивному класі/групі.	Знати умови ефективного інклюзивного освітнього середовища; групи технологій навчання в інклюзивному освітньому просторі, їх характеристику; уміти застосовувати методи, прийоми та різні види в навчальній діяльності відповідно до типу інтелекту, стилів навчання; знати суть диференційованого, кооперативного, когнітивного, проблемного, проєктного навчання; реалізовувати технології спільного викладання; застосовувати технології адаптації та модифікації едукативного процесу; знати загальні рекомендації розвитку різних сфер	Питання, презентації, обговорення, робота у групах, кейси, практичні завдання, тести
10.	2/2	Діагностика результатів навчальної діяльності здобувачів освіти з особливими	Знати функції, об'єкти, методи, організаційні форми, принципи, прийоми оцінювання навчальних досягнень; уміти застосовувати формувальне, автентичне оцінювання; формувати портфоліо здобувача освіти та власне професійне портфоліо, здійснювати оцінювання	Питання, презентації, робота у групах, практичні завдання,
11.	2/2	Потенціал арттерапії, анімалотерапії, ерготерапії та педагогічної ергономіки в інклюзивній освіті.	Знати про завдання, принципи, вимоги, етапи застосування у корекційно-розвивальній та діагностичній роботі артеравпетичних технологій та анімалотерапії; реалізацію педагогічної ергономіки у процесі облаштування навчальних приміщень та вибору засобів навчання; уміти характеризувати поширені видів анімалотерапії (іпо-, каніс-, феліно-, апі-, гірудо-, дельфіно- та ін.) та визначати доцільність застосування різних технік артерапії та анімалотерапії.	
Змістовий модуль 3. Універсальний дизайн, самоаудит та стратегія інклюзивного розвитку закладу загальної середньої освіти.				
12.	2/2	Універсальний дизайн середовища закладу освіти.	Знати компоненти універсального дизайну та історію його становлення; вимоги безпеки учнів із особливими освітніми потребами, особливості засобів технічного забезпечення мобільності отримувачів освітніх послуг; уміти реалізовувати принципи універсального дизайну; визначати особливості адаптації дітей із різними нозологіями в інклюзивному освітньому середовищі та облаштування просторово-фізичного середовища.	Питання, презентації, обговорення, робота у групах, інтерактивні технології, тести

13.	2/2	Самоаудит та стратегія інклюзивного розвитку закладу освіти	Знати мету, завдання, напрями та засоби аудиту на предмет доступності; застосовувати технології аудиту закладу освіти; визначати цілі та етапи адаптації та модифікації едукативного середовища закладу освіти; уміння застосовувати «лінзу інвалідності», «індекс інклюзії»; знати джерела фінансування адаптації просторового та прибудинкового середовища закладу освіти. Знати структуру та завдання стратегії інституційного розвитку; визначати напрями та зміст укладання стратегії розвитку закладу освіти, застосовувати різні технології аналізу стану розвитку та постановки цілей впровадження інклюзії у закладі освіти.	Питання, презентації, робота у групах, інтерактивні технології, практичні завдання,
-----	-----	---	---	---

Формування програмних компетентностей

Індекс у матриці ОП	Програмні компетентності
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів спеціальної та інклюзивної освіти та логопедії зокрема і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
ЗК 1.	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства (вільного демократичного) та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК 3.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 4.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 8.	Здатність працювати в команді.
ЗК 9.	Здатність до міжособистісної взаємодії.
СК 1.	Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з порушеннями мовлення.
СК 2.	Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної, інклюзивної освіти та логопедії.
СК 10.	Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами, з порушеннями мовлення.
СК 17.	Здатність надавати інформацію та допомогу щодо отримання логопедичних та інших корекційно-розвиткових послуг, залучати ресурси, необхідні для забезпечення наявних потреб клієнтів.
СК 19.	Здатність визначати, добирати та застосовувати відповідні віку та цілям втручання матеріали, обладнання і технології, оцінювати їх ефективність для покращення доступу до спеціальної та інклюзивної освіти.
Програмні результати навчання	
РН 2.	Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

PH 3.	Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.
PH 5.	Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу та логопедичного супроводу у різних типах закладів.
PH 7.	Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом.
PH 11.	Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з порушеннями мовлення.
PH 19	Визначати потреби і проблеми дітей з особливими освітніми потребами та їхніх сімей, знаходити інноваційні рішення та залучати ресурси для їх задоволення та вирішення.

Джерельна база **Основна**

1. Асистент вчителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання: навчально-методичний посібник / Уклад.: Колупаєва А.А. та ін. Х.: Вид-во «Ранок», 2019. 216 с.

2. Інклюзивна освіта від А до Я: порадник для педагогів і батьків / Укл. Н.В. Засеркова, А.О. Трейтяк. К., 2016. 68 с.

3. Інклюзивна освіта. Сайт Міністерства освіти і науки України. Ц: <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya>

4. Колупаєва А., Таранченко О. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі. К.: Літера ЛЕД, 2019. 112 с.

5. Колупаєва А., Таранченко О. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник . Х.: Вид-во «Ранок», 2019. 304 с.

6. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Кам'янець- Подільський, 2016. 164 с.

7. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник / за заг. ред. Колупаєвої А.А. К.: «А.С.К.», 2012. 308 с.

8. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М. А. Порошенко та ін. К. : 2018. 252 с.

9. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ :ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.

10. Теорія і практика інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник / упоряд. К. М.Бондар. 2-ге вид., доп. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.

11. Удич З.І. Основи інклюзивної освіти: Навчально-методичний посібник. Тернопіль: КІЦ «ПРШТ-ОФІС», 2015. 378 с.

12. Удич З.І. Основи інклюзивної освіти: Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни. Тернопіль: КІЦ «ПРШТ-ОФІС», 2015. 143с.

13. Удич З.І. Інклюзивна освіта : практикум для студентів педагогічних спеціальностей. Тернопіль : КІЦ «ПРШТ-ОФІС». 2016. 141 с.

14. Швед М. Основи інклюзивної освіти: підручник. Львів:Український католицький університет, 2015. 360 с.

15. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. Львів: «Новий світ - 2000», 2020. 264 с.

Додаткова

1. Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Стратегії викладання в інклюзивному

навчальному закладі: навчально-методичний посібник. К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. 360 с.

2. Єфімова С.М., Королук С.В. Лідерство та інклюзивна освіта: навчальний курс та методичний посібник. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. 164 с.

3. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб./ [Тоні Бут]; пер. з англ. К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 190 с.

4. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол.упорядників: Патрикеева О. О., Дятленко Н. М., Софій Н. З., Найда Ю. М. Під заг. ред. Шинкаренко В. І. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди»», 2013. 100 с.

5. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикеева О. О., Софій Н. З., Луценко І. В., Василяшко І. П. Під заг. ред. Шинкаренко В. І., К.: ТОВ «Видавничий дім: Плеяди», 2013. 96 с.

6. Інвалідність та суспільство: навчально-методичний посібник / За заг. редакцією Байди Л.Ю., Краснокової-Еннс О.В. К., 2012. 216 с.

7. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-методичний посібник / За заг. ред. Л.І. Даніленко. К.. 2007. 128 с.

8. Колупаєва А. А., Єфімова С.М. Навчальний курс «Вступ до інклюзивної освіти». К.: Науковий світ, 2010. 20 с.

9. Колупаєва А.А., Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник. К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. 192 с.

10. Колупаєва А., Таранченко О. Інклюзивна практика. Технології навчання. К. : Літера ЛЕД, 2019. 160 с.

11. Особливі діти в умовах загальноосвітньої школи (досвід закладів освіти Дніпровського району м. Києва). Практично-методичний посібник / Упорядник Сидоренко Н.А. К.: РНМЦ Дніпровського району, 2015. 64 с.

12. Організація інклюзивного навчання в закладах загальної середньої школи: методичний посібник / Упорядник: Н. Приймак. Тернопіль: Мандрівець, 2019. 17 с.

13. Підтримай себе - підтримай дитину: путівник для батьків дітей з особливими потребами / Методичні матеріали / Авторський колектив проекту «Інклюзивна освіта: крок за кроком». К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 34 с.

14. Психологічний супровід інклюзивної освіти : метод. рек. / автор. кол. за заг. ред. А. Г. Обухівська. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 92 с.

15. Спільне викладання в інклюзивному класі: метод. матеріали / Укладач: Софій Н., К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 70 с.

16. Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами: методичний посібник / Під заг. ред. Софій Н. З., К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 66 с.

17. Школа для кожного: посібник / Упорядник: Байда Л. Ю. К., 2015. 60 с.

Політика організації вивчення навчальної дисципліни

У *Формат дисципліни*: викладання курсу відбувається із поєднанням традиційного (офлайн), он-лайн навчання та самостійного навчання (Blended Learning).

У *Навчальний контент*: зміст навчального курсу презентовано у навчально-методичному комплексі, у якому представлені: робоча програма, тематика та зміст семінарських й практичних занять, джерельна база із доступом до електронних примірників, презентаційний матеріал, вимоги та завдання індивідуального навчально-дослідного завдання, підсумкової роботи; уся інформація щодо курсу доступна на основній платформі дистанційного навчання Moodle, у якій також надана студентам можливість здачі виконаних завдань.

У *Основні форми навчання*: лекційні, семінарські та практичні заняття, самостійна

робота.

У Методи навчання: словесні, наочні практичні; індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні; пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, частково-пошукові та дослідницькі.

У Практична робота: передбачає виконання різноманітних завдань практичного характеру із фіксацією їх результату у практикумі.

У Науково-методичний супровід: здійснюється у формі консультацій з метою надання викладачем курсу індивідуальної та групової допомоги студентам у подоланні труднощів у засвоєнні навчального матеріалу.

Політика оцінювання

У Викладання навчальної дисципліни та оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюються на засадах академічної доброчесності. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату й допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Використання будь-яких джерел інформації, девайсів та гаджетів під час тестування заборонене.

У Відвідування занять є обов'язковими для здобувачів освітніх послуг. Вибіркова участь допускається за погодження із викладачем навчального курсу у разі вагомих підстав та оформлення індивідуального навчального плану.

У Надані для оцінювання виконані завдання із порушенням термінів без поважних причин (підтверджуються відповідним документом), оцінюються на нижчу оцінку, на 20% від максимальної оцінки. Перескладання модулів відбувається із завіреного дозволу деканату. Повторне виконання оцінених завдань не передбачено.

У процесі вивчення навчальної дисципліни здійснюється поточний контроль успішності (під час семінарських та практичних занять, виконання індивідуально практичного завдання) та підсумковий контроль (розв'язання тестових завдань та ситуаційних задач).

Оцінювання навчальних досягнень студентів з даної навчальної дисципліни здійснюється за допомогою різноманітних форм та методів роботи, а також застосовуються:

- *принципи оцінювання:* дієвості, об'єктивності, єдності вимог, систематичності, індивідуальності;
- *загальні критерії оцінювання знань:* якість, гнучкість, систематичність, міцність, повнота, глибина, усвідомленість, оперативність
- *дотримання правил та вимог:* своєчасність виконання навчальних завдань; повний обсяг їх виконання; якість виконання навчальних завдань; самостійність виконання; творчий підхід у виконанні завдань; ініціативність у навчальній діяльності.

Розподіл балів

Загальна кількість балів, яку студент/ка може здобути під час вивчення навчальної дисципліни - 100 балів.

Розрахунок кінцевого балу за курс:

<i>Види оцінювання</i>	<i>% від остаточної оцінки</i>
ЗМ I (теми 1-2)	20
ЗМ II (теми 3-9)	20
ЗМ III (теми 10-12)	20
Практикум	10
ІНДЗ	10
Підсумковий іспит	20

Шкала оцінювання: національна та ЕСТБ

<i>Розподіл балів за всі види навчальної діяльності</i>	<i>Оцінка ЕСТБ</i>	<i>Оцінка</i>	<i>Тлумачення</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>	
				<i>для екзамену</i>	<i>для заліку</i>
90 -100	A	Відмінно	відмінне оволодіння дисципліною, допускається мінімальна кількість помилок	Відмінно	Зараховано
85-89	B	Дуже добре	вище середнього рівня з кількома помилками	Добре	
75-84	C	Добре	загалом результат позитивний, однак має деякі недоліки, незначні помилок		
65-74	B	Задовільно	результат містить значну кількість недоліків	Задовільно	
60-64	E	Достатньо	результат задовольняє мінімальні критерії		
35-59	Ex	Незадовільно	необхідно повторно перескласти навчальну	Незадовільно	Зараховано
0-34	E		необхідний обов'язковий повторний курс		

